

COMPLEXUL MUZEAL NAȚIONAL „MOLDOVA” IAȘI
MUZEUL DE ISTORIE A MOLDOVEI

CERCETĂRI ISTORICE
(SERIE NOUĂ)

XXXII
2013

IAȘI
2013

COMITETUL DE REDACȚIE

Lăcrămioara STRATULAT (redactor șef)

Senica ȚURCANU

Sorin IFTIMI

Tamília-Elena MARIN

Ioan IAȚCU

Măriuca-Diana VORNICU

Loredana SOLCAN (secretar de redacție)

Traduceri realizate/revizuite

Coralia COSTAȘ

Simona POSTOLACHE

Tehnoredactare

Loredana SOLCAN

Măriuca-Diana VORNICU

Adresa redacției

Complexul Muzeal Național „Moldova” Iași

Muzeul de Istorie a Moldovei

Piața Ștefan cel Mare și Sfânt, nr. 1

Iași, RO-700028

Telefon/Fax: 040232218383

e-mail: cercetari.istorice@yahoo.com

ISSN 1453-3960

EDITURA PALATUL CULTURII

Iași

SUMAR
SOMMAIRE – CONTENTS – INHALT

ABREVIERI – Abbreviations – Abreviations - Abkürzungen.....	6
Nicolae URSULESCU, Unele comentarii cu privire la sceptrele preistorice figurative recent publicate/ Quelques commentaires concernant les sceptres préhistoriques figuratifs récemment publiés.....	11
Vasile DIACONU, Daniela CALISTRU, Daniel-Florin SAVA, Obiecte din epoca bronzului descoperite pe Valea Siretului/ Bronzezeitliche Gegenstände aus dem Tal des Siret.....	33
Nelu ZUGRAVU, Puncte de vedere ale unui clasicist pe marginea unor opinii privitoare la religiile pre- și protoistorice/ A Classicist's Points of View on Opinions Concerning the Pre- and Protohistoric Religions.....	61
Tincuța CLOȘCĂ, Repere istoriografice privind cercetarea operei lui Ioan Hrisostom/ Historiographic Points of Reference Concerning the Research of John Chrysostom's Work.....	95
Ioan IAȚCU, The Painting of Roman Dobruja (5th-6th AD): A General View/ Pictura în Dobrogea romană (secolele V-VI p. Chr.): privire de ansamblu.....	113
Rodica POPOVICI, Carreaux de poêle à aigles bicéphales dans la Moldavie médiévale (XVe-XVIIe siècles)/ Cable cu acvile bicefale în Moldova medievală (secolele XV-XVII)	131
Alexandra-Marcela POPESCU, Hiclenia – explicații terminologice/ Treason – Terminological Explanations.....	165
Ștefan S. GOROVEI, Movileștii. Considerații finale/ The Movilești. Final Considerations	177

Dan FLOAREȘ, O tipăritură din Anvers privitoare la evenimente din domnia lui Gaspar Grațiani (1620)/ <i>An Antwerp Print Regarding some Events from Gaspar Grațiani's Reign (1620)</i>	195
Maria BERCEANU, Reformele lui Constantin Mavrocordat, început al modernizării administrative în Moldova. Un studiu de caz: Ținutul Bacău/ <i>Constantin Mavrocordat's Reforms, the Beginning of Modern Administration in Moldavia. Case Study: the County of Bacău</i>	211
Manole BRIHUNET, Edificii de cult din satele raionului Telenеști: istorie și actualitate/ <i>Des édifices du culte dans les villages du district de Telenеști: histoire et actualité</i>	249
Alina FELEA, Din istoria căsătoriilor mixte. Căsătoria cu țiganii în spațiul românesc în secolul al XVIII-lea și prima jumătate a secolului al XIX-lea/ <i>From the History of Mixed Marriages. Marrying Gypsies within the Romanian Space during the 18th – first half of the 19th Centuries</i>	265
Liliana CONDRATICOVA, Prelucrarea artistică a metalului: candelے și cădelnițe din spațiul ortodox/ <i>Le traitement artistique du métal: des veilleuses et des encensoirs de l'espace orthodoxe</i>	279
Sorin IFTIMI, O <i>addenda</i> la portretistica lui Nicolo Livaditi (1830-1858)/ <i>An Addendum to Niccolo Livaditi's Portrait Art (1830-1858)</i>	291
Aurica ICHIM, Constituirea patrimoniului Pinacotecii din Iași în domnia lui Alexandru Ioan Cuza/ <i>Constituting the Heritage of the Art Gallery in Iasi during the Reign of Alexandru Ioan Cuza</i>	317
Ciprian-Petru POPOVICI, Ultimii ani din viață ai regelui Ferdinand al României/ <i>King Ferdinand's of Romania Last Years of Life</i>	345
Bogdan Petru NICULICĂ, Nicolai BODNARIUC, Documente inedite referitoare la colecția de antichități paleolitice a lui Ceslav Ambrojevici/ <i>Unpublished Documents Concerning Ceslav Ambrojevici's Collection of Paleolithic Antiques</i>	355

Recenzii. Note de lectură (Book Reviews)

Cornelia-Magda LAZAROVICI, Gheorghe LAZAROVICI, <i>Ruginoasa-Dealul Drăghici. Monografie arheologică</i> , Suceava, 2012 (Loredana SOLCAN)	369
Ion MAREȘ, <i>Metalurgia aramei în civilizațiile Precucuteni și Cucuteni</i> , Suceava, 2012 (Radu-Gabriel FURNICĂ)	373
Tudor SOROCEANU, <i>Die Kupfer- und Bronzedepots der frühen und mittleren Bronzezeit in Rumänien. Depozitele de obiecte din cupru și bronz din România. Epoca timpurie și mijlocie a bronzului</i> , Cluj-Napoca/Bistrița 2012 (Diana-Măriuca VORNICU)	375
Carol KACSÓ, <i>Repertoriul arheologic al județului Maramureș</i> , Baia Mare, 2011 (Bogdan Petru NICULICĂ)	378
Lăcrămioara STRATULAT, Ioan IAȚCU, <i>Arta pelerinajului. Obiecte creștine în spațiul est și sud-est carpatic (secolele IV- XVI)</i> . Catalog de expoziție, Iași, 2011 (Tamilia-Elena MARIN)	383
Igor CERETEU, <i>Cartea românească veche și modernă în fonduri din Chișinău. Catalog</i> , Iași, 2011 (Vitalie PLEȘCA)	384

ABREVIERI

ABBREVIATIONS – ABREVIATIONS - ABKURZUNGEN

- AA - *Arta și Arheologia*, Iași.
- AARMSI - *Analele Academiei Române. Memoriile Secțiunii Istorice*, București.
- AClass - *Acta Classica. Verhandeling van die Klassieke Vereniging van Suid-Afrika = Acta Classica. Proceedings of the Classical Association of South Africa*, Classical Association of South Africa.
- AIIAI/AIIX - *Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie Iași/Anuarul Institutului de Istorie „A. D. Xenopol”*, Iași.
- AIRM - Agenția de Inspectare și Restaurare a Monumentelor, Chișinău.
- Albina Românească - *Albina Românească. Gazetă administrativă și politico-literară*, Iași.
- AMM - *Acta Moldaviae Meridionalis*, Anuarul Muzeului „Ștefan cel Mare”, Vaslui.
- AMS - *Acta Moldaviae Septentrionalis*, Muzeul Județean Botoșani.
- ANIC - Arhivele Naționale Istorice Centrale, București.
- AnnSE - *Annali di storia dell'esegesi*, Bologna.
- ANRM - Arhiva Națională a Republicii Moldova, Chișinău.
- ANRW - *Ausflug und Niedergang der Römischen Welt. Geschichte und Kultur Roms im Spiegel der neueren Forschung*, II, *Prinzipat*, Berlin-New York.
- AP - *Analele Putnei*, Centrul de cercetare și documentare „Ștefan cel Mare”, Mănăstirea Putna.

- ArhGen - *Arhiva Genealogică*, Academia Română. Comisia de Heraldică, Genealogie și Sigilografie, Iași.
- ArhMold - *Arheologia Moldovei*, Academia Română. Institutul de Arheologie Iași.
- BAI - *Bibliotheca Archaeologica Iassensis*, Iași.
- BMA - *Bibliotheca Memoriae Antiquitatis*, Piatra-Neamț.
- BMCRev - *Bryn Mawr Classical Review*, Bryn Mawr College.
- B.THR - *Bibliotheca Thracologica*, București.
- ByzZ - *Byzantinische Zeitschrift*, Berlin.
- Carpica - *Carpica*, Muzeul Județean de Istorie „Iulian Antonescu”, Bacău.
- CCDJ - *Cultură și Civilizație la Dunărea de Jos*, Muzeul Dunării de Jos, Călărași.
- CercIst S. N. - *Cercetări Istorice* (serie nouă), Muzeul de Istorie a Moldovei, Iași.
- CDM, S.1 - *Catalogul documentelor moldovenești*, Supliment 1, București.
- Codrul Cosminului - *Codrul Cosminului*, serie nouă, Universitatea „Ștefan cel Mare” Suceava.
- CPh - *Classical Philology. A Journal Devoted to Research in Classical Antiquity*, Chicago.
- CrSt - *Cristianesimo nella storia: ricerche storiche, esegetiche, teologiche*, Bologna.
- Dacia - *Dacia. Recherches et découvertes archéologiques en Roumanie*, București.
- Dacia, N. S. - *Dacia. Revue d'archéologie et d'histoire ancienne*, Nouvelle série, București.
- Danubius - *Danubius*, Muzeul de Istorie Galați.
- DHA - *Dialogues d'Histoire Ancienne*, Besançon.

- DIR - *Documente privind istoria României*, seria A, Moldova; seria B, Țara Românească, București.
- DJANI - Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Iași.
- DRH - *Documenta Romaniae Historica*, seria A, Moldova; seria B, Țara Românească, București.
- ETHL - *Ephemerides theologicae Lovanienses*, Leuven.
- EurAntiq - *Eurasia Antiqua. Zeitschrift für Archäologie Eurasiens*, Deutsches Archäologisches Institut, Berlin.
- GRBS - *Greek, Roman and Byzantine Studies*, Durham.
- Herb - *Herb. Revista română de heraldică*, Institutul Român de Genealogie și Heraldică „Sever Zotta”, Iași.
- HThR - *Harvard Theological Review*, Cambridge.
- IDR - *Inscripțiile Daciei romane*, București.
- IIM - *Izvestija na Istoričeski Muzei*, Veliko Tŕnovo .
- J ECS - *Journal of Early Christian Studies. Journal of the North American Patristics Society*, Baltimore.
- JEH - *The Journal of Ecclesiastical History*, Cambridge.
- JThS - *The Journal of Theological Studies*, Oxford.
- Kernos - *Kernos: revue internationale et pluridisciplinaire de religion grecque antique*, Liège.
- MCA - *Materiale și Cercetări Arheologice*, București.
- MEFRA - *Mélanges de l'Ecole française de Rome. Antiquité*, École française de Rome, Rome.
- MemAntiq - *Memoria Antiquitatis, Acta Musei Petrodavensis*, Muzeul de Istorie și Arheologie Piatra-Neamț.
- MIA - *Materialy i issledovanija po arheologii SSSR*, Moscova-Leningrad.
- Muzeul Național - *Muzeul Național*, Muzeul Național de Istorie a României, București.

- OCP - *Orientalia Christiana periodica. Commentarii de re Orientali aetatis Christianae sacra et profana editi cura et opere Pontificii Instituti Orientalium Studiorum*, Roma.
- PAS - *Prähistorische Arcäologie in Südosteuropa*, Berlin.
- PBF - *Prähistorische Bronzefunde*, München/Stuttgart.
- Pontica - *Pontica*, Muzeul de Istorie Națională și Arheologie, Constanța.
- RA - *Revista Arheologică*, Academia de Științe a Moldovei, Institutul Patrimoniul Cultural, Centrul de Arheologie, Chișinău.
- REAug - *Revue des études augustiniennes et patristiques*, Paris.
- Revista Arhivelor - *Revista Arhivelor*, Arhivele Naționale ale României, București.
- Revista Bistriței - *Revista Bistriței*, Complexul Muzeal Bistrița-Năsăud, Bistrița-Năsăud.
- RI - *Revista Istorică*, Institutul de Istorie „Nicolae Iorga”, București.
- RHPhR - *Revue d'histoire et de philosophie religieuses*, Strasbourg.
- RPh - *Revue de philologie, de littérature et d'histoire ancienne*, Paris.
- RSR - *Revue des sciences religieuses*, Strasbourg.
- SAA - *Studia Antiqua et Arcaeologica*, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași.
- Sargetia - *Sargetia. Acta Musei Devensis*, Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Deva.
- SCIV(A) - *Studii și cercetări de istorie veche (și arheologie)*, Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București.
- SCȘI - *Studii și Comunicări Științifice* – Iași.
- SEER - *Slavonic and East European Review*, London.
- SMSR - *Studi e materiali di storia delle religioni*, L'Aquila.

- StComVrancea - *Vrancea. Studii și Comunicări*, Muzeul Vrancei, Focșani.
- TD - *Thraco-Dacica*, Institutul Român de Tracologie, București.
- Tibiscum - *Tibiscum. Acta Musei Caransebesiensis*, Muzeul Județean de Etnografie și al Regimentului de Graniță Caransebeș.
- ThS - *Theological Studies*, Baltimore.
- Tyragetia - *Tyragetia*, Muzeul Național de Arheologie și Istorie a Moldovei, Chișinău.
- VChr - *Vigiliae Christianae: a review of early Christian life and languages*, Leiden.
- VetChr - *Vetera Christianorum*, Bari.
- Zargidava - *Zargidava: Revistă de istorie*, Bacău.